

2116
3 23
1771 29
296

DISPUTATIO JURIDICA
DE
VSVRIS PER MODVM
INTERESSE VLTRA AL-
TERVM TANTVM
NON EXIGENDIS

Von denen Zinsen /
Daß solche, wenn sie auch gleich als ein In-
teresse gefordert werden, die Summa des
Capitals nicht übersteigen dürfen.

QVAM
PRAESIDE
DN. JO. BALTHAS. WERNHERO, D.
PANDECT. PROF. PVBL. COLLEGIORVMQVE JURIDICORVM
QVAE VITEMBERGAE SVNT, ASSESSORE
IPSI CALENDIS JUN. MDCCXI.
IN AUDITORIO JURIDICO
PVBLICE VENTILANDAM
PROPONET
GODOFREDVS ERNESTVS FREYBERG
STOLP. MISN.

VITEMBERGAE, RECUSA MDCCXLVIII.

DISSERTATIO JURIDICA
DE
VARIIS PER MODUM
INTERESSU ALTRA AL-
TERVM TANTVM
NON EXIGENDIS

Non dicitur quibus
modis, utrum sit aliud aliud in
suis, utrum sit aliud aliud in
suis, utrum sit aliud aliud in
suis, utrum sit aliud aliud in

GVAM
BRASILE
D. JO. BARTH. WILHELM. D.
IN APTORIO JURIDICO
PROFESSOR
GODFREDVS ERNESTVS FREYBERG
STOD. ALIEM.

VITTEMBERGAE, REGIAE MDCCLXXXIII.

§. I.

ritum illud Pragmaticorum Principium est, *Usurus ultra alterum tantum deberi, si per modum interesse petantur.* Quod cum suspectum nobis, imo falsum plane videatur, & vero huic materiae non exiguam caliginem diffusiones Doctorum induxisset, palam sit operam dabimus, ut nostram hac in re sententiam, quanta fieri potest, perspicuitate ac brevitate proponamus, eandemque auctoritate legum firmiter communiamus.

§. II.

Et initio quidem largimur notissimum inter usuras & interesse discrimen, quod nempe *Usura* sit velut merces, quam debitor creditori pro usu pecuniae creditae praestat, vid. *Huber. ad π. l. 22. T. 1. §. 2.* Interesse vero omne lucrum

cessans & damnum ex eo, quod factum non est,
quod fieri debuit, emergens complectatur. *L.*
13. ff. rat. rem haber. l. 13. ff. de eo, quod cert. loc.
Quod quidem non ex privata singulorum affecti-
one, sed valore communi aestimandum venit,
l. 63. ff. ad L. Falcid. l. 33. ff. ad L. Aquil.

§. III.

Vfuras ultra alterum tantum non currere,
in confessio est. vid. *l. 27. §. 1. C. d. usur.* Et quam-
vis olim id secus esset, illo casu, quo parti-
culariter singulis annis solverentur, per *l. 10.*
C. d. usur. Ea tamen exceptio rursus sublata est
per *N. 121. c. 1. 2. Nov. 138.*

§. IV.

Igitur regula, cujus veritatem omnes lar-
giuntur, hæc est: *Vfura ultra alterum tantum*
peti nequeunt. Circa quam hæc veluti cautela
commendari solet, ut usuræ per modum ejus,
quod interest, petantur. Sic enim earum ra-
tionem ultra alterum tantum habendam esse
volunt. Quod quem falsum sit, & dispositioni
juris contrarium, nunc evidentius demon-
strabo.

§. V.

Nempe ita sentio: Nunquam de usuris
quæstionem occurrere posse, nisi de sorte, quæ
in

in certa quantitate consistat, agatur; quod, puto, nemo negabit. Atqui Leges manifeste vetant, in casibus, ubi de certa quantitate vel specie agitur, ejus, quod interest, rationem ultra alterum tantum haberi. Ut hinc inter usuras & interesse nulla hoc in passu differentia intercedat.

§. VI.

Nihil adeo restat, quam ut id, quod possumo loco asserui, ostendam. Jus vero Novissimum, quo hac de re cautum est, habetur in *l. ult. C. d. sent. qua pro eo, quod inter*. Cujus sensus evidentissimus est, quod nempe in casibus certis, seu ubi certa quantitas aut species in obligatione est, interesse alterum tantum excedere haud debeat, in casibus incertis vero, utputa, si factum aut simile quid in obligatione sit, verum interesse, quantumcunque sit, adjudicetur. Vbi facile patet, ne his quidem in casibus citra absurditatem dici posse, quod interesse duplum superet, cum propter incertitudinem objecti, quod vertitur in obligatione, nullum plane simpliciter intelligi possit, nec adsit principale quiddam, quod definitam ac determinatam naturam habeat, ita ut praeter illud etiam interesse petatur; sed tota

petitio pro objecto solum id, quod interest, habet; cum in casibus certis primo id, quod principaliter debetur, vel ejus æstimationem, ac insuper singula interesse, ita tamen, ut hoc ultra illius quantitatem non assurgat, præstari oporteat.

§. VII.

Ac ne quid dubii circa hanc Imperatoris mentem supersit, sequemur Eum *κατὰ πόδα*, ac simul Legis, quatenus huc spectat, verba expendemus. Ita vero Ille SANCIMVS ITAQVE, Ratio Sanctionis in ipsa lege est verb. *Cum sciamus*, ne videlicet immodica sit æstimatio ejus, quod interest; esset autem immodica, si plus damni extrinsecus accederet, propter rem debitam, quam quanti ipsa res est. *Perez. ad C. h. n. 2. IN OMNIBVS*, sine exceptione, ne per novas limitationes novis difficultatibus ansa præbeatur, CASIBVS, seu quæstionibus, & litibus in judicium deductis, QVI CERTAM seu definitam, ob cujus præstationem omissam vel dilatam lis principaliter mota sit, HABENT QUANTITATEM i. c. summam pecuniæ obligatione contentam, aliamve rem fungibilem, seu numero, pondere, & mensura constantem, *l. 6. ff. d. reb. cred. l.*

74. d. V. O. L. 2. qui satisd. cog. VEL NATU-
RAM qualem habent corpora & species seu in-
dividua, ut equus, dumus; Non enim per na-
turam hic intelligitur certa definitio ac substan-
tia, ut vox hæc accipitur in §. 3. l. d. locat. L. l. C.
d. jur. Emphyt. cum alias omnes casus futuri es-
sent certi, sed casus certam naturam habere
censetur, quando res certæ naturæ adeoque
æstimabilis obligatione comprehenditur. VE-
LUTI IN VENDITIONIBVS; ubi ex parte
venditoris est res vendita, ex parte emtoris
pretium certum ac definitum, ET LOCATIO-
NIBVS, quæ & ipsæ regulariter certam æstima-
tionem habent; quæ respectu locatoris est usus
rei, intuitu conductoris merces. Ita vero Em-
tio & locatio casus certi sunt, si ad certam rem
præstandam agatur. Sed præter rem traden-
dam alia quoque interdum est obligatio vendi-
toris, v. gr. quod nihil dolose agere velit, l. 6.
§. pen. & ult. d. act. emt. Cujus obligationis ob-
jectum nullam certam quantitatem aut natu-
ram habet. Quanti enim id si, plane intertium,
neque huic rei ab inito pretium statutum, nec
statui potuit, ut puta si quis sciens rem alienam
aut vitiosam vendiderit, qui est casus l. 13. ff. d.
act. emt. ET OMNIBVS CONTRACTIBVS,
quan-

quando nempe certa quantitas aut species in eo s
deducta est, *l. 9 ff. d. reb. cred. l. 74. ff. d. V. O.*
non si incertum quid, utputa factum, promif-
sum sit, HOC, QVOD INTEREST, DVPLI, h. e.
alterus tanti, cujus simplum est ipsa quanti-
tas vel species debita, per *Nov. 121. Zanger.*
d. Except. P. 3. c. 25. 33. QUANTITATEM MI-
NIME EXCEDERE, sed ad summum a Iudice ad-
judicari debere duplum pretii, sive conven-
ti, sive communis, si de illo haud conve-
nerit, IN ALIIS AVTEM CASIBVS, QVI
INCERTI ESSE VEDENTVR, h. e. in omni-
bus reliquis casibus, ubi interesse non pro-
pterea, quod quantitas aut species debita praestita haud est, petitur; sic enim simplum incertum est, ut neque ex e conventionem, neque communi hominum usu & aestimatione certitudo ab initio adsit. Vnde liquet illos casus omnes & solos esse incertos, in quibus non nisi ejus, quod interest, praestatio petitione continetur; Quo referuntur obligationes facti, Interdicta omnia, causa possessionis, *l. 1. §. 1. d. acquis. poss. sess.* Imo & delicta, ex quibus in id, quod interest, actio dirigitur; ac denique actiones omnes, quibus principaliter indemnitate ab adversario petimus. JVDICES, QVI CAU-
SAS

SAS DIRIMENDAS SVSCIPIVNT, PER SV-
AM SVBTILITATEM REQVIRERE, h. e. pru-
denti arbitrio, expensis probe circumstantiis,
operam dare debent, VT HOC, QVOD RE-
VERA INDVCITVR DAMNVN, seu id, quod
revera interest, nulla dupli ratione habita,
quippe cujus nec ulla ratio hic haberi potest;
cum nullum in illis casibus simplum concipi
queat. HOC REDDATVR; quantumcunque
fuerit, totum præstetur;

§. VIII.

Circa quam Constitutionem illud observa-
re licet, dupli taxationem, quam illa definit,
non omnino novam, sed jam Veteribus cog-
nitam fuisse. Sic venditor evictionis periculum
ex stipulatione ultra duplum subire non tene-
batur, *l. 44. ff. d. act. emt.* Sic pœna, quæ pro
eo, quod interest, vel quæ pro usuris promittitur,
duplum non excedebat. *l. 13. §. 2. 6. ff. d. Act.
Empt. l. 9. l. 44. ff. d. Vsur. l. 4. ff. d. Naut. fœn. l. 15.
d. Vsur.* Sic etiam stipulatio Prætoria in rebus
pretiosis ultra duplum non erat. *l. 6. 37. ff. d. E-
vict.* Illud tamen novi per suam Constitutio-
nem Imp. Justinianus introduxit, quod taxatio-
nem istam, moderationemque in omnibus aliis
casibus observari velit. *Perez. ad Cod. h. n. 4.*

B

§. IX.

§. IX.

Illud etiam notandum est, quod, quamvis tum in primis casus certos discernere liceat, si quantitas aut species debeatur, aliquando tamen etiam factum ex una parte promissum ad casus certos referentum sit; si nempe quantitas vel res ex una parte debita eidem ex altera parte intervenienti certam æstimationem dederit. Sic. si v. gr. ædes conduxero viginti florenis annuis, locator tenetur ad factum, ut nempe permittat, me illas inhabitare; quod factum per se incertum, ex mercede adjecta, certam determinationem accipit.

§. X.

Cæterum cum diximus, quantitatem vel speciem debitam constituere simplum, quod deinceps duplicari oporteat; observandum, æstimandam esse illam speciem non juxta presentem ejus valorem, sed quanti in contractu æstimata est; sic ergo, si in emtione venditione ob rem non traditam ad interesse experia- tur emtor, simpli loco est pretium in contractu definitum. Parem in modum respectu conductoris simplum constituit merces; qua usus rei æstimatus est; licet forte pluris vel minoris fuerit. Magis enim spectandum, quid convenerit, quam

quam quid in re sit, arg. l. 53. pr. d. Evict. Add.
l. 43. in fin. j. l. seq. d. Act. Emt. Hillig. ad Do-
nell. l. 26. c. 20.

§. XI.

Ex dictis consequitur, debitorem, sive ex mu-
tuo, sive ex testamento, aut alia quacunque cau-
sa, ad certam pecuniæ summam solvendam obli-
gatum, post viginti annos, quibus usuræ quin-
cunces sortem æquant, ultra duplum haud te-
neri, si vel maxime creditor usuras subsequen-
tium annorum per modum interesse petat, ac
probare velit, sibi aliunde sub foenore pecuni-
am mutuo accipiendam fuisse, atque adeo
damnum exinde liquido sensisse. Cum mo-
dum petitioni lex statuerit, quem egredi Judex
haudquaquam potest.

§. XII.

Nemo tamen propterea existimaverit,
nullum sic inter usuras, & id, quod interest, dif-
ferentiam superesse. Sane enim intra vicenni-
um, ubi quincunces usuræ nondum adæquant
sortem, alterum tantum per modum ejus, quod
interest, si hoc probetur, peti potest. Et in
casibus incertis interesse, quantumcunque sit,
adiudicari, superius monitum. Quo utroque

casu fat luculentum est inter usuras & interesse
discrimen.

§. XIII.

Qua hypothese praestrueta, facile mihi de-
inceps erit, aliorum errores hic commissos ad-
vertere, & evolvere caliginem, qua rem fat
manifestam multi obscurarunt.

§. XIV.

Ubi primo illi merito notandi sunt, qui *l. un*
C. in eum sensum accipiunt, quasi Imperator lo-
quatur de interesse unius anni, quod duplum
excedere nequeat a quo ad interesse longioris
temporis, pluriumve annorum colligi haud-
quaquam possit. In qua opinione praeter alios
est *Philippi ad Dec. El. noviss. 39. O. 3. n. 8.* ubi &
Surd. Consil. 102. n. 9. seq. Vol. 3. nec non *Berlich.*
P. 2. Concl. 38. num. fin. citat.

§. XV.

Atenimvero ubi hujusmodi computi ad u-
num annum restringendi ullum vestigium in ju-
re occurrit? Et quidni interesse biennii, aut, si
malis, semestris aut menstrui spatii computetur?
Nam id certe eadem facilitate, eodemve jure ac
fundamento fieri potest. Cum sine Lege loqui fem-

semper erubescendum sit, *Nov. 18.* tum id vel maxime fieri oportet, quum generalis dispositio Legum intra certos terminos ac fines, certumque temporis spatium coarctatur.

§. XVI.

Dubitari posset, unde tam inanis, nulloque fundamento nixa restrictio dupli, ejus, quod interest, ad unum annum, orta, quisve auctor ejus fuerit? Ubi vel obiter rem perquirenti facile observare licuit, non esse primum illam a Dd. inventam ad taxationem ejus, quod interest, ultra alterum tantum sustinendam, sed in ipsa usurarum materia adhibitam fuisse. Sic enim jam olim *Castrensis* Constitutionem Imp. Antonini in *l. 10. C. d. usur.* accipiendam esse sensuit; cum hanc ejus summam ex *Gl. & Bartol.* constituit: *Quod dicitur, usuras non excedere debere duplum, id de usura unius anni intelligendum, non plurium.* Quod Odofredus sequenti casu illustrat. *Ponamus, inquit, quod ego matuavi tibi 110. & stipulatus sum 20. de quolibet anno, in sex annis illa centum faciunt alia centum; & 20. Nunquid potes dicere, quod excedit duplum sortis, non excedit usuras, habito respectu ad unum annum.* Eandem opi-

nionem tenet *Bart. in L. usura. C. d. usur.* aliqui Veterum plures Recoxit eandem *Surdus 3. Consil. 302. n. 9.* ubi hæc habet: *Quamvis saepe in jure legatur, usuras non posse duplum excedere, tamen illud verum est quod procedit in usuris unius anni; illæ enim duplum excedere non possunt.*

§. XVII.

Sed cum alii contra manifestam adeo Legum dispositionem non asserere auderent, usuras fortem excedere posse; & eo in casu exceptionem constituerent, si per modum interesse peterentur, nec tamen, quid ad *L. un. C.* responderent, ipsis suppeteret, eandem a veteribus circa usuras adhibitam restrictionem huc applicare conati sunt. Cui commento forte color aliquis allini posset, si Romani soliti essent regulariter in singulos annos stipulari usuras; quod contra ab *illis* in singulas Calendas seu primum cujusque mensis diem, factum, indeque centesimas usuras originem traxisse, notum est. *Add. Cujac. ad Rubr. C. d. usur. Add. l. 135. pr. d. V. O.* Quocirca incongruum, fingi ab *Odofredo 20.* Usurarum nomine; cum legitimæ usuræ fingendæ sint, nec respectus solum ad unum
an-

annum, sed ad plures haberi debeat; propterea quod totidem anni computari debeant, quod ad dupli quantitatem requiruntur.

§. XVIII.

Alii rursus aliud præsidium opinionis suæ de Usuris ultra alterum tantum exigendis in eo collocarunt, quod Usuræ diversis vicibus solutæ in duplum imputari haud debeant; sed illæ tantum, quæ simul in præsentem solvuntur, *Alciat. Parerg. 33. Pac. Analys. Cod. l. d. usur. vers. 3.* Sed & illius explicationis nullum probabile fundamentum ostendi potest.

§. XIX.

Sed est aliud præsidium, cui *Philippi. c. l.* innititur; quod nempe ad textum *l. un.* hodie nequaquam respiciendum sit; cum Imperatores hodierni liquidationem ejus, quod interest, libero creditoris arbitrio permittant, ut appareat ex *Rec. Imp. d. an. 1530. & Reform. Polit. de An. 1548.* Unde in eventum Legem illam Justinianeam tempore subsequenti iterum abrogatam asserit. Atqui in memoratis Imperii Legibus nihil, quo dispositioni juris Civilis derogatum videri queat, deprehendas; nec præsumen-

menda Juris communis ac recepti abrogatio',
sed de illa aperte conſtrare debet.

§. XX.

Carpzovius & ipſe *L. IV. Reſp. R. 50. n. 8.*
id, quod intereſt, ultra alterum tantum currere,
contendit, idque putat luculenter a *Scævola*
innui in *l. 2. §. 8. ff. d. eo, quod cert. loc.* Sed præ-
terquam, quod illa Lex de pecunia trajectitia
vi præc. verſ. intelligi, & explicari commodè
poſſit, *Brunnem. ad c. l. nu. n. 12* eam ad rem non
facere in aprico eſt, quod *l. nu.* ceu poſterior
eidem deroget; præfertim cum ipſe Imperator
ibi expreſſe moneat, quod veterum dubitatio-
nes, de ejus, quod intereſt, quantitate per
ſententiam adjudicanda, tollere, certumque
modum Judicis arbitrio ſtatuerè voluerit.

§. XXI.

Idem *Carpzovius Aſyl. Debit. Cap. I. §. 24.*
n. 276. ſeqq. cum prolixè aſſeruiſſet, uſuras ul-
tra alterum tantum haud currere, limitationem
ſubjicit quoad petitionem ejus, quod intereſt;
pro qua probanda cum allegaſſet *l. 2. §. 8. ff. d.*
eo, quod cert. loc. ad quam reſpondimus, dein-
ceps ad *l. un. C. d. ſentent. qua pro eo, quod in-*
ter,

ter. convertitur; per quam jus prius correctum, haudquaquam expeditum, nec verba Imp. tam clara esse putat, ut pedem in iis figere liceat. Sed cum *Tabor. Diss. d. Alter. Tant. P. 3. art. 13. n. 5. seqq.* dubiis, quæ deinceps proponit, jam prolixè satisfecerit, actum non agemus, sed nervum responsionis brevissime complectemur. Primo *Carpzovius: Quidsi dixerimus, ait, loqui Imperatorem de Interesse unius anni, quod duplum excedere nequeat; ex quo ad interesse temporis longioris pluriumque annorum nil probabiliter inferendum; quo de intellectu non hæsitat post Surdum Berlich. P. 2. Concl. 38. n. ult.* Atqui hujus restrictionis æque in eo, quod interest, ac in usuris, ne minimum quidem vestigium ostendi potest, & merum est Veterum quorundam Interpretum commentum, quo falsa hypothefi de usuris ultra alterum tantum exigendis subvenire conati sunt.

§. XXII.

Pergit *Carpzovius: Quidsi dupli quantitatem de duplo ipsius interesse acciperemus, sorte exclusa? Ambigua omnino sunt verba Imperatoris, in quibus certa statio nobis non est; nec talia, ut inde correctio juris prioris in d. l. §. 8.*

C

f. d.

ff. d. eo, quod cerb. loc. prasumptive colligenda.
Sed non est, cur quisquam hic sibi aliquam
ambiguitam circa vocabulum *dupli* fingat;
Semper enim in Jure sub duplo simplex con-
tinetur, nisi lege aliud expressum sit; v. gr. in
actione furti; Quod in Prasenti casu eo magis
dubio vacat, quo certius est, jam olim
Jure Digestorum in quibusdam casibus alterum
tantum peti non potuisse. Neque vero ambi-
guis verbis Imperator usus est; cui Veterum
dissensiones tollere constitutum fuerat.

§. XXIII.

Insequitur porro: *Quid etiam, si sanctio
Justiniana restringeretur ad interesse ultra
duplum quidem estimatum, sed non probatum?
Nequaquam tum videbitur comprehensus, qui
probationem in se susceperit, & ultra duplum in-
teresse demonstraverit.* Atqui in omni adjudica-
tione facienda, ferendaque sententia, non
ejus, quod allegatum, sed quod probatum est,
ratio habenda venit. Ut hinc, deficiente pro-
batione, ejus, quod interest, nomine, nihil
omnino a judice sit decernendum.

§. XXIV.

Nec vero Carpzovii sententiam vel alle-
ga-

gatus ab ipso *Recessus vel P. 2. Const. 30.* quicquam juvant; nihil aliud enim dictæ Leges inculcant, quam quod Interesse probari, & prævia moderatione adjudicari debeat. Quod ipsum juxta normam & mensuram *l. un.* intelligendum est. Denique nec illud ad rem facit, quod nulla foenoris suspitio cadere possit in creditorem, qui, cum absque usurarum stipulatione pecunia sua juverit debitorem, nec tamen termino præfinito eam recipere poterit una cum sorte, interesse seu restitutionem damni vel emergentis, vel lucri cessantis exigat. Talis enim creditor eo facilius honesto lucro acquiescere poterit, si in effectu tantundem, quantum alius foenerator, consequatur.

§. xxv.

Nec vero meliora sunt argumenta, quibus hunc unius anni computum, & Facultatem usuras per modum interesse ultra alterum tantum petendi, firmare nititur *Berlich. P. 2. Concl. 38. in fin.* Primo provocat ad *l. 3. §. unum. de officio. Judicis 8. vers. Et quidem ultra legitimum modum usurarum ff. d. eo, quod cert. loc.* Atqui textus ille incongrue hic allegatur. Loquitur enim de usuris pecuniæ trajectitiæ; ubi duplum

excedit potest; sedus in eo, quod interest; ut
recte ibi *li. p. Godofredus* notat.

§. XXVI.

Deinde praesidium sententiae suae quaerit in
Reg. Imp. de An. 1600. in fin. & Rescript. Tor-
gav. d. An. 1583. tit. von Bucher, ubi indefi-
nite, & indeterminate statuitur, quod credito-
ria debitore quincunces usuras loco interesse
exigere; vel si quincuncibus usuris nolit esse
contentus, contra debitorem suum interesse
quantumcunque deducere & probare liceat. *In-*
definita autem, ait, *& indeterminata dispositio*
etiam indefinite & indeterminate absque ulla
temporis circumscriptione debet intelligi. Quasi
vero rectae interpretationis regulae non id jube-
rent, ut indefinita locutio ex Jure Civili restrin-
gi debeat; quando eidem expresse derogatum
haud est. *Conf. §. 13.*

§. XXVII.

Ulterius ad confirmandam opinionem su-
am hac ratione utitur *Berlichius*, quod inter-
esse alterius interesse petere liceat, unde collig-
it, idem ultra tantum peti posse. Enimvero
nullam omnino vim huic argumento inesse fa-
cile

cile perspiciet, qui observat, interesse alterius interesse revera ab hoc non esse distinctum, sed sub generali petitione ejus, quod interest, contineri. Igitur ab uno ad alterum haud recte arguas. Quod vero iniquum esse dicitur, creditorem pecunia sua carere, & debitorem ex illa fructus percipere; Talis ratio in usuris, perinde ac in eo, quod interest, valet, quas tamen ultra alterum tantum non currere, ipse fatetur. Quid autem verbis sequentibus, quod nempe ex post facto iniquum & injustum videri non debeat id, quod semel justum judicatum fuit, sibi velit *Berlichius*, non assequor; nam nec interesse alterius interesse duplum, ut dixi, in casibus certis unquam excedere debet.

§. XXVIII.

Pergit *Berlichius*: Nihil morvent rationes in contrarium adducta, quia prima loquitur de interesse unius anni, quod scilicet illud duplum excedere non debet, ut manifeste constat. Nos vero loquimur de interesse non unius tantum anni, sed plurimorum, quin imo ex his patet, quod interesse multorum annorum bene alterum tantum superare possit, quoniam unius tantum anni interesse ad duplum est alterum tantum

tum ascendere potest, alias enim, si contrarium diceremus, sequeretur, quod primi tantum anni interesse deberetur, non etiam subsequen-
tium, quod esset non solum iniquum, sed etiam absurdum & contra d. l. un. C. d. sent. quæ pro eo, quod cert. loc. At enimvero quid de com-
puto unius anni, ceu mero Doctorum figmen-
to statuendum sit, supra ostendi, nec video absurditatem, si debitor ultra duplum non
condemnetur, quamvis forte unius anni inter-
esse duplum superet. Habet enim, quod sibi
imputet creditor, qui non citius interpellando
& urgendo debitorem majus damnum evitare
studuit. Falsum denique & illud, quod ab
usuris ad id, quod interest, argumentari haud
liceat. Sicuti enim hoc largimur, ubi aliqua
diversitatis ratio ostendi potest, ita quoad præ-
sentem de altero tanto materiam interesse usuri-
s æquiparatum esse, demonstravimus.

§. XXIX.

Consentit quoad Regulam nobiscum *Hu-
ber. Præf. ad π. l. 22. t. 1. n. 31. seqq.* Sed subji-
cit in casibus certis notabilem, quam dicit, li-
mitationem: Si quis *ob dolum* in id, quanti
interest, condemnatus sit, tunc enim eum in
omne,

omne, quod vere interfuerit, etsi ultra duplum, teneri. Pro qua opinio sua excitat, *l. 13. pr. d. act. emt.* Atqui non putem, ex illa *l. 13.* adeo notabilem limitationem exculpi posse. Agitur sibi de venditione pecoris morbofi seu rei vitiosæ, per quam damnum emtori datum, ac distinguitur, an venditor sciverit vitium, an ignoraverit. Priori casu non tantum actione quanti minoris, sed ad dotum interesse, damnumque præstandum teneri dicitur. Unde liquet, non agi hic de casu certo, veluti signum, ejusve æstimatio primario in obligatione esset, sed totam actionem id quod interest, seu restitutionem damni complecti; cum casus certus, ut supra dictum, non nisi ille sit, ubi certa quantitas aut species, quæ debebatur, præstita haud est, indeque damnum quis sensit, cujus restitutionem deinde præter debitum principale petit. Verum in casu *l. 13.* signum, quod debebatur, præstitum est, sed vitiosum; indeque actio tantum ad interesse competit.

§. XXX.

Ex eadem hypothese nostra facile desumi potest decisio quæstionis: An in emtione venditione pretii usuræ ultra alterum tantum re-
sila
ete

de petantur? Quod multi affirmant, hoc argumento adducti, quod usurae pretii non tam usurae sint, quam fructus aliquis seu interesse. Atqui hoc casu, cum certa quantitas, videlicet definitum pretium in obligatione sit, ratione alterius tanti, nihil id, quod interest, ab usuris differt. Quo facit *l. 27. C. d. usur.* in cuius fine expresse cautum; quod dispositio illa de usuris ad alterum tantum restringendis, etiam in b. f. judiciis servari debeat. Add. *Roderic. 3. d. Ann. Redit. q. 4. n. 33.*

§. XXXI.

Neque alia circa hoc Juris argumentum Philosophia est *Per-Illustris Lib. Bar. a Lyncker in Dissert. de eo, quod interest Sect. III.* ubi casus certos, incertosque eodem, quo fecimus, modo definit, ac speciatim *Cap. V. §. 3.* Legis nostrae fundamentum ex aequitate naturali derivat; quod nempe poenam culpae respondere oporteat. Nec est, quod quis adversus hanc aequitatem urgeat, Juri Naturali & rectae rationi consentaneum esse, ut, quod Creditori facto alterius abest, id omne ab hoc illi praestetur. Nam sicuti hoc locum sibi merito indicat, quando quis suum repetit; ita alia

alia omnino ratio lucri adventitii est. *l. 47.*
§. 1. d. R. J.

§. XXXII.

Illud etiam patet; esse memoratam *l. un.*
e numero 50. Decisionum; Nam & initio
dubitationes dissensionesque Veterum circa
quantitatem ejus, quod interest, definien-
dam recensentur, & deinceps decisio pro di-
versitate casuum certorum & incertorum
sujicitur, in quo inprimis notam & chara-
cterem Decisionis constituendum esse puta-
mus. vid. *§. ult. l. d. Liberitn. Pr. l. d. Nupt.*
Ac fuisse hanc de eo, quod interest, quæstio-
nem apud Veteres controversam, liquido
constat ex *l. 2. §. 8. ff. de eo, quod cert. loc.*
ubi *Julian. Labeonis sententiam secutus fu-*
isse dicitur; quamvis alias ut plurimum a
partibus Saquinianorum staret. *Cujac. ad l. 2.*
pro derelict. §. l. 59. d. R. V. Unde consequi-
tur, si quod forte dubium circa hanc mate-
riam in Juræ Digestorum occurrat, illud ex
hac Novissima Constitutione diluendum esse;
quippe quæ ad perimendum jus vetus, tol-
lendaque diffidia promulgata est.

D

§. XXXIII.

Circa Emtionem venditionem, an ad casus certos referri debeat, aliqui dubium movent, quod venditor ad rem tradendam, eoque ad faciendum obligatus sit; talis vero obligatio non certum, sed incertum quid involvat, §. *ult. i. d. V. O. l. ult. d. Prator. stipul.* Atenimvero respondemus, primo non omnem faciendi obligationem incertum continere; puta si factum certo pretio, vel mercede ab altera parte præstanda æstimatum sit; deinde magis est, ut obligationem venditoris ad dandi, quam faciendi, obligationes referamus; cum factum, quod in re tradenda intervenit, haudquaquam nudum, sed prægnans & qualificatum sit, quod pro objecto rem in alterum transferendam habet. Vnde nec Venditorem præstatione ejus, quod interest, liberari constat; qua tamen defungi licet iis, qui merum & nudum factum in se receperunt. *l. 13. §. 1. ff. d. re jud.* Exemplum hoc esto: Vendidit mihi quis centum aureis Stichum servum, tanquam statu librum; quo in libertatem fideicommissò relictam se afferente, superior contra venditorem ad id, quod interest;

est; quantumcunque vero hoc probare possim,
non plus, quam duplum pretii, h. e. ducen-
tos aureos consequor. *l. 43. §. ult. d. A. E. V.*
Tabor. d. Alter. Tant. P. III. §. 10.

§. XXXIV.

Equidem nonnulli Doctorum, inter eos-
que sigillatim *Tabor c. l. n. 13.* Legem hanc ad
casum, quo culpa levis admista est, restrin-
gunt; ad dolum vero, cui lata culpa annume-
ratur, haudquaquam pertinere contendunt.
Rationis, quibus nituntur, sequentes sunt: I.
quod distinctio hæc liquidum fundamentum
habeat in *l. 5. §. 3. d. in lit. jur. l. 4. §. ult. eod.*
II. quod expediat, dolum, præsertim in b. f.
judiciis, accuratius vindicari, *l. 1. §. 1. d. con-
traq. emt.* III. quod omnibus conventionibus
tacita hæc conditio: *Præterquam si dolo tuo
deceptus fraudatusve, fuero,* tacite insit. *l. 119.
d. V. Q.* IV. quod dolus in qualibet dispositio-
ne exceptus & exclusus censeatur. V. pro-
pter *l. 121. d. Verb. Oblig.* ubi hæc clausula, do-
lum malum abesse, incerti actionem parere
dicitur. VI. quod Imperator nominatim de
Contractibus in hac *l. 42.* loquatur; adeoque
de dolo haudquaquam sensisse videatur. VII.
-151 D 2 quod

quod alias non graviore poena coerceatur dolus, quam culpa.

§. XXXV.

At enim vere non putarim, hæc tanti esse, ut a sententia superius proposita recedamus. Cum utique generalis sit *nostra Legis* dispositio, quæ omnibus non necessariis litibus ac dubitationibus de eo, quod interest, viam præcidere debuit. Cum ergo inter dolum & culpam haud distinguat, nec a nobis temere hujusmodi distinctio admittenda fuerit.

§. XXXVI.

Nec vero quicquam movent, quæ pro contraria opinione adducta sunt. Resp. enim ad I. Inter dolum & culpam toties distinguendum, quoties dispositio Legis, ejusdemque ratio id vult, ac patitur; sicuti in *cit. LL.* quoad juramentum in litem manifestum est; sed in præsentis argumento Lex non distinguit. Ad II. Dolum accuratius, quam culpam, indicari haud debere, nisi lex id expressè velit. Ad III. & IV. In Conventionibus quidem id verum esse, quod semper dolus intel-

telligatur exceptus; adeo, ut ne quidem pactum de dolo futuro haud praestando veleat, *l. 23 ff. d. R. 1.* sed leges de damno resarciendo caventes regulariter, & nisi aliud expressum, haudquaquam durius cum dolosis, quam culposis, debitoribus egisse praesumi. Ad. V. Dolum malum referri quandoque ad casum incertum, quandoque certum; pro diversitate objecti in obligationem deducti. Sic v. gr. Si venditor dolo fecerit, quo minus rem venditam tradere possit, non tenetur ultra duplum pretii, pro ea soluti; quamvis interesse longe alterum tantum excedat; sin autem in negotiorum gestione, mandato, similive negotio dolus admittus sit, ad casus incertos, ubi omne Interesse praestantum venit, pertinebit. Denique ad VI. Quod, cum Lex venditionis, locationis aliorumve contractuum mentionem injicit, id non restrictive, sed per modum exempli accidiendum sit; praefertim cum etiam in Contractibus dolus intervenire possit.

§. XXXVII.

Cum *Hotomanno* facile transfegerit Impera-

D 3

ra-

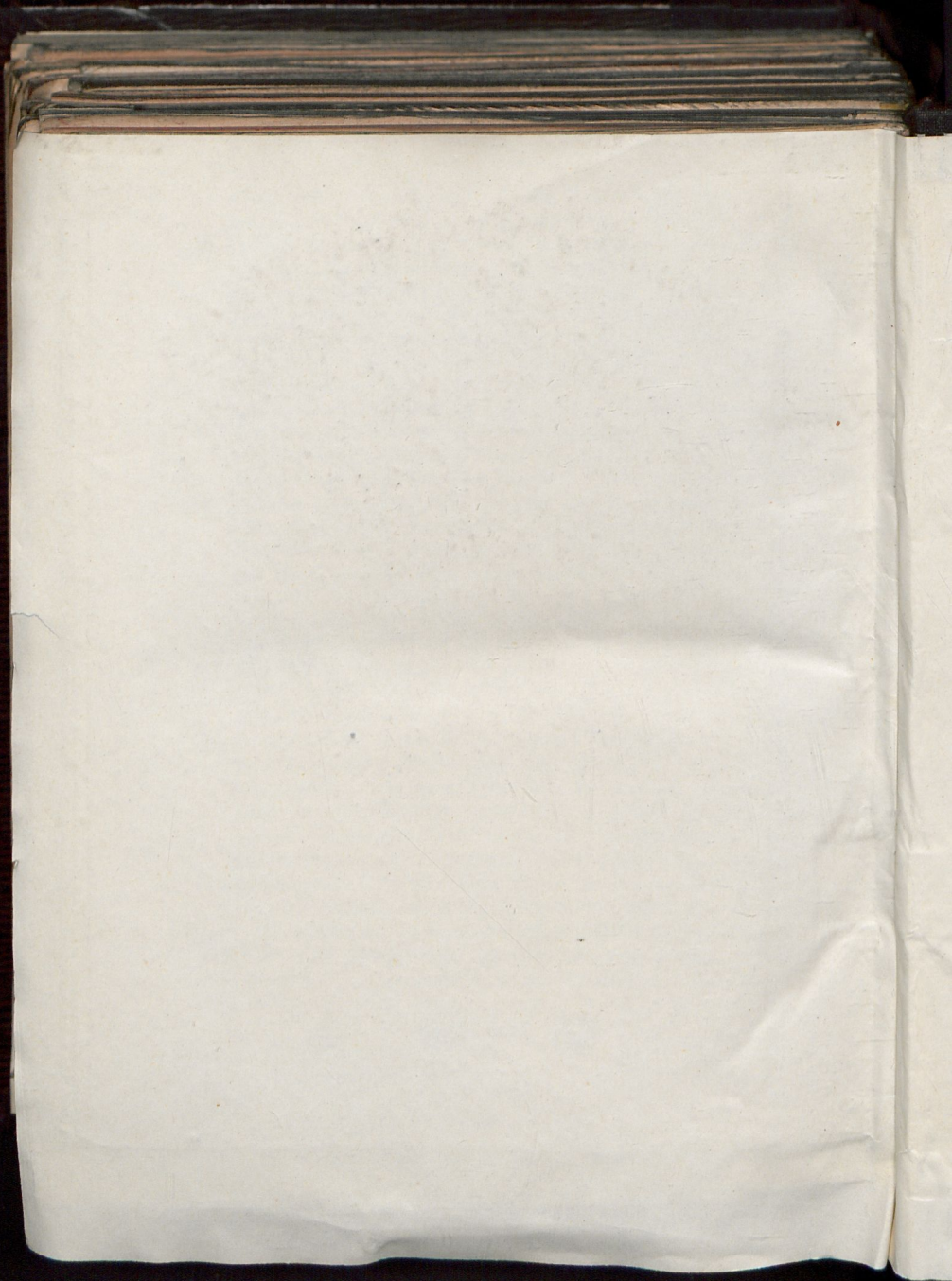
rator, qui *Cap. 4. Disp. de eo, quod interest,*
insultat & indignatur Tribuniano, quasi per
illam inter certos, incertosque casus distin-
ctionem Veterum Juratorum acumen confu-
derit, eoque suam temeritatem & stultitiam
posteris prodiderit. Putat enim *Hotomannus,*
inane esse illud omnique fundamento desti-
tutum discrimen; propterea quod jus suum
cuique tribuat; ac in casibus certis, & incer-
tis par & æqualis æquitas subsit. Enimvero
nihil causæ *Hotomanno* fuit, cur tantoperè
stomacharetur. Propositum enim Imperatori
fuit, certam mensuram ponere, juxta quam
id, quod interest, metiendum forte; nè illius
æstimatio immodica foret. Atqui talem mo-
dum in casibus incertis definire haud poterat;
Cum utique incertæ & infinite rei nullus ter-
minus dari, neque simpliciter inveniri queat;
quod duplicandum veniat. Quocirca ex ipsa
natura ac indole casuum certorum ac incerto-
rum, tale discrimen fuit.

§. XXXVIII.

Nempe cum in illis casibus, ubi nulla
res principalis, coque nullum simpliciter est,
cir-

circumstantiæ facti circa lucrum cessans ac
damnum emergens mirum in modum varia-
re possint; fieri non potest, ut certa aliqua
regula constituatur, quæ determinationem
ejus, quod interest, absolvat, sed Judici in
quovis casu, quid damni revera illatum sit,
inquirendum venit, cui simul ex mente Im-
peratoris cavendum, ne admittat machina-
tiones, quibus damni æstimatio immodicis
perversionibus in Circuitus intricalibus redi-
gatur, sed verum interesse a falso & lon-
gius petito, quod vulgo Dd. interesse sin-
gularis affectionis appellant, separet,
ac probe distinguat.

Wittenberg, Diss., 1771 A-Z
X 228 3123

ULB Halle
005 309 336

3

Wernher, de usuris ultra aliter in factum n. 2 exigendis.

2116
2 23
1791 29
296

DISPUTATIO JURIDICA
DE
VSVRIS PER MODVM
INTERESSE VLTRA AL-
TERVM TANTVM
NON EXIGENDIS

Von denen Zinsen/
Daß solche, wenn sie auch gleich als ein In-
teresse gefordert werden, die Summa des
Capitals nicht übersteigen dürfen.

QVAM
PRAESIDE
DN. JO. BALTHAS. WERNHERO, D.
PANDECT. PROF. PVBL. COLLEGIORVMQVE JURIDICORVM
QVAE VITEMBERGAE SVNT, ASSESSORE
IPSI CALENDIS JUN. MDCCXL
IN AUDITORIO JURIDICO
PVBLICE VENTILANDAM
PRONONET
GODOFREDVS ERNESTVS FREYBERG
STOLP. MISN.

VITEMBERGAE, RECUSA MDCCXLVIII.